Uit het hart geschreven

10 jaar VWN

VERENIGING VAN WETENSCHAPSJOURNALISTEN IN NEDERLAND

Colofon

Aan de organisatie van het tweede lustrum van de VWN en aan de prijsvraag werkten mee:

Het bestuur VWN:
Kees Roos (voorzitter)
Kirsten Emous (secretaris)
Dik Binnendijk (penningmeester)

De lustrumcommissie:
Lizet Kruijff
Maarten Evenblij
Paul Reinshagen
Huub Eggen

Eindredactie "Uit het hart geschreven": Kirsten Emous

Cartoons: Ad Oskam

Lay Out: Germaine Pasmans

Druk: Pasmans Wetenschappelijke Drukkerij b.v., Den Haag

Uit het hart geschreven

10 jaar VWN

VERENIGING VAN WETENSCHAPSJOURNALISTEN IN NEDERLAND

Een lustrum dat zonder schrijven niet denkbaar was

Ter gelegenheid van haar Tweede Lustrum heeft de Vereniging van Wetenschapsjournalisten in Nederland een prijsvraag uitgeschreven, met als opdracht:"Schrijf het verhaal dat je het liefst had willen schrijven, maar dat niet mocht."
Dat nu hadden we niet moeten doen. De deelnemers aan dit woordenexperiment, het grootste deel professionele journalisten, stuurden overwegend verhalen in, die al waren geplaatst. We hadden het kunnen weten: journalisten wandelen wel graag rond in het grammaticalandschap, maar ze doen het niet zomaar voor de pret: ze schrijven publicatiegericht.
Toch bekroonde de jury, bestaande uit Pieter Broertjes, hoofdredacteur van De Volkskrant, Piet Borst, directeur van het Nederlands Kankerinstituut en de schrijfster Nelleke Noordervliet, drie inzenders. Dat kwam neer op vijf verhalen. Voor de winnaars kwam het neer op drie reisbeurzen (zonder Airmiles).
We hebben verhalen gebundeld en deze, omdat voor ons schrijven, hoe dan ook, neerkomt op een zich herhalende oude liefdesgeschiedenis, de titel "Uit het hart geschreven" meegegeven.
We bieden u, met instemming van de prijswinnaars Liesbeth Koenen, Bas de Hond en Jos van den Broek, deze verhalen aan. Als hartelijk gebaar. Of, met andere woorden : "Lees dit!"

Hoofdrekenrimpels over Air Miles

DOOR JOS VAN DEN BROEK

Ik ben 6'2.5" lang, althans in Amerika. Vraagt een niet al te groot uitgevallen Amerikaanse me naar mijn lengte en ik zou *'One eighty-nine!'* zeggen, dan zie ik de hoofdrekenrimpels al in haar voorhoofd verschijnen. Antwoord ik daarentegen *'Six foot two-and-a-half!'*, dan hoor ik haar denken: *'What a tall guy!'*.

De toverformule 6'2.5" staat voor zes voet plus tweeëneenhalve duim. Vertaald in gewoon Nederlands: één meter negenentachtig. Wijzelf zijn gelukkig van duimen, voeten en andere onhanteerbare lengtematen af. Timmerlieden spreken nog wel over tweeduims spijkers, maar met hun duimstok meten ze echt geen duimen meer, maar centimeters.

Revolutionare meter

Onze meter vindt zijn oorsprong in de Franse Revolutie, toen werkelijk alles op zijn kop werd gezet. In 1791 verordonneerde de Franse Academie van Wetenschappen in al haar wijsheid dat er nog maar één standaardmaat mocht bestaan: de *'mètre'*. Deze werd gedefinieerd als één

DEZE WAGEN LOOPT
1 OP 0,0666667
AIR MILES.. !
ZOZ

tienmiljoenste deel van de afstand tussen Noordpool en Evenaar, gemeten langs de lengtemeridiaan die – uiteraard – over Parijs loopt.

Erathostenes had al 200 jaar voor onze jaartelling de omtrek van de aarde berekend. Hij zat er maar 15 procent naast. Dat is werkelijk fabelachtig, als je het bekijkt in het licht van de mogelijkheden die de Griekse sterrenkundige tot zijn beschikking had.

De Fransen wilden de afstand veel nauwkeuriger weten. Ze zaten met één probleem. Newton was in 1687 met de boodschap gekomen dat de Aarde niet perfect rond is, maar afgeplat aan beide polen. Dat maakt het moeilijk om aan de hand van de kromming van de aarde de afstand tussen Noordpool en Evenaar te berekenen, zoals Erathostenes tweeduizend jaar eerder had gedaan.

Daarom kregen twee leden van de *Académie Française* in 1792 de opdracht om zorgvuldig de afstand Duinkerken-Barcelona te meten, en ter plaatse de afwijking in de kromming van de aarde te bepalen. In 1798 kon een internationale commissie de resultaten van beide Franse geleerden controleren. Een jaar later lag een van platina gemaakte 'standaardmeter' bij de Franse *Assembleé* op tafel.*

* Omdat de platina standaardmeter volgens onze huidige normen niet nauwkeurig genoeg is, werd de meter in 1960 opnieuw gedefinieerd als '1.650.763,73 maal de golflengte van het oranjerode licht dat de atomen van de krypton-isotoop Kr-86 in een gasontladingsbuis uitzenden'. In 1983 kwam er een nieuwe definitie van de lengtemaat: 'een meter is de afstand die licht in vacuüm aflegt in 1/299.792.458 seconde. Die afstand ligt onwrikbaar vast, omdat de lichtsnelheid een natuurconstante is.

De beslissing van de *Académie Française* uit 1791 betekende de geboorte van het *'Système International'* (SI), ofwel het 'metrieke' stelsel. Daarin kun je werkelijk alles door tien delen of met tien vermenigvuldigen. Voorvoegsels als milli-, centi- en kilo- geven het aantal nullen voor of achter de komma aan, zoals in millimeter (één duizendste meter), centiliter (één honderdste liter), kilogram (duizend gram) en megawatt (één miljoen watt). Bankiers en ambtenaren op het ministerie van Financiën hebben het zelfs over gigaflorijnen (één miljard gulden).

Revolutie om 50-yard-lijn

Praktisch de hele wereld doet inmiddels mee aan het super-eenvoudige metrieke stelsel. Enkel wat achtergebleven volkeren meten nog in lichaamsdelen en stoklengtes, en wegen in ounces, pounds en grains. Zoals de Amerikanen, met daarnaast naar mijn weten alleen de Birmezen.

Op de universiteit leren de Amerikaantjes weliswaar werken met centimeters en millimeters, maar dat gaat ze niet goed af. Ik heb dat zelf meegemaakt op het befaamde Massachusetts Institute of Technology: derdejaars studenten moesten tijdens een holografie-practicum de afstand tussen twee spiegels meten. Hun duimstok gaf duidelijk 150 centimeter aan. Elke Nederlandse lagere scholier voelt op zijn klompen aan dat dit anderhalve meter is. Zo niet de M.I.T.-studenten uit mijn groepje; na onderling overleg noteerden ze alle drie klakkeloos 0,15 meter in hun logboek.

Ze kunnen nauwelijks beter weten. Het hele Amerikaanse leven is namelijk doordrenkt met

ridicule lengte- en inhoudsmaten, en ondanks overheidsprogramma's lijkt het alsof dat nooit zal veranderen. Er zal denk ik opnieuw een Amerikaanse revolutie uitbreken als de 50-*yard*-lijn bij het football wordt vervangen door de 45-*meter*-lijn...

Amerikaanse matenfolklore

De Amerikanen hebben al een echte revolutie aachter de rug. Ze zijn toen gevrijwaard gebleven van een leider met hoogmoedswaanzin die zichzelf tot keizer liet kronen. Wîj daarentegen kregen te maken met Napoleon I, die zijn invloed in grote delen van Europa liet gelden. Zijn expansiedrift had ook gevolgen voor de internationalisering van het *'Système International'*: het drong in vrijwel alle hoeken en gaten van Europa door.

Maar niet overal. Zo heeft Bonaparte Engeland er nooit onder kunnen krijgen. De Engelsen hebben daardoor veel langer dan wij de last van voeten en duimen op hun schouders gehad. De Amerikanen zitten met dezelfde erfelijke belasting, want Engeland heeft de inches, feet en yards naar de andere kant van de oceaan geëxporteerd.

De besmettelijkheid van de Amerikaanse matenfolklore is er een goed voorbeeld van dat de invloedssfeer van de huidige Verenigde Staten van Amerika veel verder reikt dan die van de Verenigde Staten van Europa, die door Napoleon werden nagestreefd. Zo weet ik mijn broekmaten alleen in *inches* (en ik ben vast niet de enige). De schuld ligt bij de Amerikaanse spijkerbroekenfabrikanten.

De nieuwste transatlantische hit is de *'Air Mile'*. Tal van Nederlandse bedrijven lokken tegenwoordig klanten door gratis luchtmijlen uit te delen in plaats van zegeltjes. Bij Shell krijg je één Air Mile voor elke vijftien liter getankte benzine; Albert Heijn geeft dezelfde afstand cadeau voor iedere vijfentwintig gulden aan boodschappen. Spaar je er bijvoorbeeld 8.750, dan kun je volgend jaar gratis op en neer naar Atlanta om wielrenster Ingrid Haringa een Olympische gouden plak te zien halen bij de achtervolging.

Dan moet je wel doorsparen: dat kost je *f* 218.750,– aan boodschappen. Of je moet 131.250 liter benzine tanken. Daarmee kun je overigens vijftig keer de wereld rondtoeren, in een auto die 1:15 rijdt! Een tip voor spaarders: zes of meer verzekeringen bij ABN-Amro leveren in één klap 240 Air Miles op.

Mijlen, mijlen en mijlen

De Air Mile onderstreept de ondoorzichtelijkheid van het archaïsche Amerikaanse maatsysteem nog eens extra. Er bestaan namelijk mijlen, mijlen en mijlen.

Ten eerste is er de gewone mijl, ook wel landmijl genoemd, die 1.609,3 meter meet. Dan heb je zeemijlen in soorten en maten. Op zee meet je niet in yards, maar in vadems en kabellengtes. Zes voeten maken één vadem, en honderd vadems één 'gewone kabellengte'. Voor de U.S. Navy is een kabellengte echter wat anders, namelijk 120 vadems, ofwel 720 voet.

In een Britse kabellengte zitten daarentegen weer 608 voet. Tien Britse kabellengtes maken

één zeemijl, die de Britten ook wel 'Admiralty mile' noemen. Even rekenen op je rekenapparaat brengt je op 1.853 meter voor één zeemijl.

Om het nog ingewikkelder te maken: de nautische mijl of zeemijl wordt sinds 1954 gedefinieerd als 1.852 meter. Dat is de lengte van de Evenaar – te weten 40.000 km – gedeeld door 360 (het aantal booggraden op een cirkel), en dat weer gedeeld door 60 (het aantal boogminuten in één booggraad). Het is déze mijl met de lengte van één boogminuut op de Evenaar die ook wel 'air mile' wordt genoemd. En dan zijn we met een diepe zucht eindelijk waar we moeten wezen.

Vluchtkilometers?

We hebben die stomme Air Miles helemaal niet nodig: we hoofdrekenen centimeters – zonder rimpels en zonder hulp van onze zakjapanner – om in meters en kilometers. Waarom dan toch Air Miles? Elke reclamemaker zal je meteen uitleggen dat 'Air Mile' lekkerder klinkt dan 'vluchtkilometer'. Een baseball cap van de Oackland Athletics verkoopt immers ook beter dan een honkbalpetje van de Knuvelder Knuppelaars. Het zij zo...

De Amerika-gekte heeft er gelukkig nog niet toe geleid dat je in Nederland aanduidingen als 'six foot two-and-a-half' in contactadvertenties tegenkomt. Wij mannen imponeren onze potentiële partners door onze lengte gewoon in meters en centimeters kenbaar te maken. Zo ben ik ook aan mijn – veel kortere – echtgenote gekomen...

THEORIE
THEORIE
THEORIE
THEORIE
HET MAKKELYKE VAN THEORIEËN IS, DAT JE ZE WEER OVERBOORD KAN GOOIEN...!

Een oude liefdesgeschiedenis

'Ich auf der Erd', am Himmel du,
Wir wandern beide rüstig zu:
Ich ernst und trüb, du mild und rein,
Was mag der Unterschied nur sein?'
. . .

Elke keer als ik Dietrich Fischer-Diskau Schubert's 'Der Wanderer an den Mond' hoor zingen, klinkt de stem van mijn oude vriend Irv op de achtergrond mee. Het is Irv's lievelingslied, en de CD kreeg ik ooit van hem cadeau.

'Ich wand're fremd von Land zu Land,
so heimatlos, so unbekannt;
Berg auf, Berg ab, Wald ein, Wald aus,
Doch bin ich nirgend, ach! zu Haus.'
. . .

Hoewel Irv inmiddels eenentachtig is, slaat de kwalificatie 'oud' niet op zijn leeftijd; het geeft slechts aan dat ik hem al een hele tijd ken. We zaten in dezelfde labkamer toen hij voor een sabbatsjaar uit Amerika overkwam en ik als een groentje aan mij promotie-onderzoek begon. Naast Schubert en de kamer deelden we een grote liefde voor Bach's cantates, fietsen in de polders rondom Leiden, en niet in het minst die voor Indonesisch rijsttafelen. Elke keer als ik Irv en zijn Ellen in Cleveland bezoek, gaan djeroek poeroet, sereh, sambal oelek en ketjap manis in de rugzak mee.

Irv is endocrinoloog. Endocrinologie is de leer van de afscheiding van klieren, zoals de alvleesklier, de pijnappelklier en de geslachtsorganen. Omdat klieren vaak hormonen produceren, wordt endocrinologie ook wel 'hormonenleer' genoemd. Irv is een wereldautoriteit op het gebied van het corpus luteum, wat Latijn is voor 'gele lichaam'. Dat is het ontwikkelingsstadium van een rijpe eicel dat een belangrijke rol speelt bij de bevruchting. Ook het gele lichaam maakt hormonen.

Mijn vriend heeft me weleens geduldig het ontstaan van 'zijn' klier uitgelegd. In de eierstokken van ieder vrouwelijk zoogdier zitten onontwikkelde eicellen. Afhankelijk van het stadium in de menstruele cyclus kunnen ze ook een zogenaamd Graafs follikel bevatten. Dat bestaat uit een rijpe eicel en vocht met daaromheen liggend weefsel, dat het vrouwelijk hormoon oestrogeen produceert.

Na de ovulatie – het uitstoten van de eicel – ontstaat uit het Graafse follikel het corpus luteum. Dat produceert een aantal hormonen die het vrouwelichaam voorbereiden op een eventuele bevruchting. Vindt deze níet plaats, dan sterft het gele lichaam af. Het is nutteloos geworden; het vrouwelijf heeft zijn hormonen niet meer nodig.

Inmiddels is Irving allang met emeritaat. Jaren geleden heeft hij zijn wetenschappelijke passie opzij geschoven omdat hij het te druk kreeg met muffins bakken, meubels maken, houtdraaien, ellenlange fietstochten, en vooral met het vertalen van Elsschot, Gijssen en Bommel. Zijn liefde voor Marnix Gijssen was slechts van korte duur. 'Gijssen gaat op den duur verve-

len!', klonk zijn dodelijke commentaar. Van Elsschot's 'Kaas' maakte hij echter een zeer verdienstelijke – helaas ongepubliceerde – vertaling. Met Marten Toonder onderhoudt Irv al jaren een vriendschappelijke briefwisseling, en Irv zou Irv niet zijn als hij de in Ierland woonachtige auteur niet tijdens een van zijn vakantiefietstochten had opgezocht.

Hartklachten kunnen zijn tomeloze energie niet afremmen. *'Now I'm immortal!'*, grapte hij toen hij een paar maanden geleden over zijn nieuwe pacemaker repte.

Onlangs kreeg ik hem opgewonden aan de lijn, en een brief kort daarna gaf blijk van niet minder emotie: Irv heeft het corpus luteum teruggevonden. 'Het voelt als een oude liefdesgeschiedenis', schrijft hij. 'Hoewel onze liefdesrelatie – ondanks alle ups-and-downs, een paar misverstanden en tijden van scheiding om redenen die niets met deze relatie zelf van doen hadden – een bron is geweest van een genoegen dat nooit eindigde, en waarbij nooit van enige pijn sprake is geweest.'
Het heeft hem desondanks verrast dat het corpus luteum hem na een vrijwillige afstand van acht jaar evenveel aantrekt als vanouds. Schertsend maar met een serieuze ondertoon trekt hij een vergelijking met zijn vrouw Ellen: '...waarschijnlijk omdat het meeste plezier zit in het verlangen om haar raadsels op te lossen, terwijl ik tegelijkertijd weet dat me dat nooit zal lukken.' Toen Irv in juli jongstleden de Carl Hartman Award kreeg tijdens een bijeenkomst van de Society for the Study of Reproduction, verwoordde hij het in zijn dankrede aldus: 'The real fun in science is the chase, not the capture.'

De hernieuwde liefdesgeschiedenis begon ongeveer een jaar geleden na een drietal ronde-tafelgesprekken-op-uitnodiging. In 1981 had Irv een theorie opgesteld over een systeem van hormonale regulatie in het corpus luteum dat voor alle zoogdieren geldt. Tijdens de gesprekken vorig jaar kwamen wat nieuwe gegevens op tafel; één ervan was dat het gele lichaam het hormoon oxytocine maakt. Dat is verantwoordelijk voor het 'uitdrijven' van de moedermelk. Irv probeert sindsdien de nieuwe gegevens in zijn theorie in te passen.

Vanwege staar lukt lezen niet meer goed, maar een vrijwilliger heeft de herboren onderzoeker inmiddels een groot aantal abstracts en artikelen voorgelezen. Tegelijkertijd maakt hij notities als geheugensteuntje, en zoekt hij naar mogelijke verklaringen. 'Het zijn niet de feiten die de theorie maken, maar het is de theorie die de feiten maakt', parafraseert hij Einstein in zijn brief. 'Ik bedoel daarmee dat we naar een heleboel informatie kunnen kijken en dat we daar weinig of zelfs helemaal niets uit kunnen opmaken, totdat iemand zegt: "Hé! Daar draait het om!". Dat ben ik nu aan het doen. Want ik geloof dat ik met hoe ik het in 1981 zag, nog steeds op de enige juiste weg zit. Als dat werkelijk klopt, dat moet mijn oude theorie de nieuwe feiten verklaren.'

Het is leuk om in Irv's bruisende brief ook enige relativering aan te treffen. 'Als de theorie in discrepantie is met de nieuwe gegevens, blijft natuurlijk als enig alternatief dat ik mijn verklaring schrap', schrijft hij. Hij zegt dat minder pijnlijk te vinden dan het klinkt: 'Er is voor een wetenschapper niets meelijwekkenders dan iemand te zien vastklampen aan zijn of haar theorieën, terwijl iedereen de andere kant op wijst. Je moet niet enkel objectief zijn; je moet super-

objectief zijn. Niet alleen wat betreft je eigen theorieën, maar ook over het belang van nieuwe vindingen die het tegendeel bewijzen.'

Hij verwijst naar de heliocentrische theorie van Copernicus ('De planeten draaien rond de zon'). Die beschreef de bewegingen van de planeten minder goed dan de geocentrische theorie van Ptolemaeus ('Alles draait rond de aarde'). Desondanks hield Copernicus zijn theorie overeind, en zoals bekend wonnen zijn ideeën over het zonnestelsel het van die van Ptolemaeus. Pas later bleken de planeten feitelijk een ellipsvormige baan te beschrijven, terwijl Copernicus veronderstelde dat hun baan cirkelvormig was. 'Wanneer de meest logische theorie door nieuwe feiten wordt tegengesproken, kan dit natuurlijk heel goed betekenen dat de theorie niet langer mag gelden', legt Irv uit. 'Maar je mag nooit een goede theorie zonder strijd verlaten.'

'Ik heb al maanden geen tafel meer gemaakt en ben zelfs niet in mijn werkplaats geweest', schrijft hij tot slot. 'Sinds het begin van de zomer heb ik niet eens koekjes of muffins gebakken. Nadat ik Toonder in juni een hoofdstuk uit zijn autobiografie heb gestuurd, heb ik het vertalen eraan gegeven. Maar ik heb plezier. Dat alleen telt! Het voelt alsof ik weer in het lab ben...'
Misschien moet je net als Irv over de tachtig zijn, vóór de slotregels die de zwerver de maan toezingt op je van toepassing kunnen zijn:

'O glücklich, wer, wohin er geht,
Doch auf der Heimat Boden steht!'

WOORD
OKÉ KLAAS, LATEN WE VAN DIT LIJDEND VOORWERP MAAR VOLTOOID VERLEDEN TIJD MAKEN..

De elegantie van het grammaticalandschap

DOOR LIESBETH KOENEN

Mooie dingen zijn niet altijd zomaar met het blote oog te zien. Soms moet je ze zichtbaar maken. Door vanuit de goede hoek te kijken, of door eerst een laagje weg te scheppen. Vaak zijn het anderen die de schoonheid van iets voor het eerst voor je blootleggen. Zelf ben ik levenslange dank verschuldigd aan degenen die mij de elegantie toonden die schuilgaat achter doodnormale zinnetjes, dagelijkse borreltafelgesprekken, simpele mededelingen.

Dolgraag wil ik hier de lof zingen van de syntaxis, de grammatica. Maar als ik dat woord laat vallen schrikt u natuurlijk weer zo. Een doffe ellende is het: zodra er ergens over grammatica gesproken wordt blijkt er zelfs voor de meest open geesten onmiddellijk een glasgordijn te kunnen schuiven dat het zicht akelig belemmert. Verkeerde associaties en nare jeugherinneringen vertroebelen de blik zo erg dat fier door het gordijntje heenkijken lastig is. Want midden in beeld doemt de dubbelverbonden voorwerpsbepaling op, in de linkerooghoek zit het naamwoordelijk deel van het gezegde en rechts flitsen rode onvoldoendes, terwijl over dat alles heen de grauwsluier van de faalangst ligt.

Maar zelfs als u dol was op ontleden (en in elke klas zaten wel een paar van zulke uitzonderingen) dan nog is u vrijwel zeker nooit een blik gegund op dat fraaie landschap met inzichtge-

vende doorkijkjes dat ik in gedachten heb. In dat landschap staan, naast een paar andere dingen, bomen. Geen echte, maar een soort gestileerde. Ze worden ook meestal op hun kop getekend: de stam waar alles aan onspruit (dat is een complete zin) staat bovenaan, en die vertakt zich steeds verder, telkens in tweeën, tot je uiteindelijk de woorden als blaadjes aan de uiteinden van de laatste takken ziet zitten. Ik vind die bomen zo mooi omdat je maar een heel beperkt aantal boommodellen hebt, gebaseerd op een paar bouwprincipes, terwijl je daar toch iedere mogelijke zinnige of onzinnige mededeling mee kunt construeren. Lastig en abstract? Zeker. Het feit dat u in de praktijk een meester bent in het toepassen van die bouwmodellen (en het is natuurlijk maar een model: er groeien geen bomen in uw hoofd), wil nog niet zeggen dat u ze vanzelf bewust en naar believen kunt manipuleren. Om iets van syntaxis, of anders gezegd: zinsbouwprincipes te begrijpen moet je voor de overzichtelijkheid allerlei zaken even los kunnen laten. Zo moet je er om te beginnen aan wennen dat zinnen niet uit woorden bestaan, maar uit posities.

nogal makkelijk

Voorbeeld? Goed. In het Nederlands staat het verbogen werkwoord (op school heette dat de persoonsvorm) in hoofdzinnen op de tweede positie. Dus, in de zin *Meisjes in gebloemde bloesjes kunnen altijd rekenen op mijn warme belangstelling* staan er in die eerste positie maar liefst vier woorden, *kunnen*, het verbogen werkwoord, staat in zijn eentje op de tweede positie. *Meisjes in gebloemde bloesjes* vormen samen een tak, die in dit geval in zijn geheel de functie van onderwerp heeft. Maar in die eerste positie kunnen ook allerlei andere dingen staan. Het Nederlands is daar nogal makkelijk in. Beginnen met het lijdend voorwerp? Geen punt:

Koffie verkeerd drink ik altijd op zaterdagochtend. Het meewerkend voorwerp? Ook prima: *Haar vertel ik nooit meer iets.* Willekeurige tijdsaanduidingen (*Morgen gaan we naar zee*) of andere bepalingen (*Ziek fietst hij ook gewoon naar school*), het gaat allemaal goed. Die zinnen blijven perfect grammaticaal zolang het verbogen werkwoord maar op de tweede positie komt. Zet je het ergens anders dan krijg je al snel woordsalade of een soort buitenlanderspraak: *Haar ik vertel nooit meer iets* of *Ziek hij ook gewoon naar school fietst.* Uitzondering op deze "het-verbogen-werkwoord-in-hoofdzinnen-op-de-tweede-plaats"-regel zijn vragen en bevelen: zulke zinnen vereisen dat het werkwoord naar de eerste positie gaat (*Gaan we morgen naar zee?, Vertel haar nooit meer iets!*).

Waarom is praten over posities of boomtakken nu mooier dan alleen maar praten over woorden of categorieën als onderwerp en lijdend voorwerp? Heel eenvoudig: omdat het je de kans geeft de inhoud even te laten voor wat hij is. Je kunt takken verplaatsen, of omdraaien, er verschillende soorten woorden aan hangen en kijken wat dat oplevert. Je kunt heel gemakkelijk experimenteren en ineens als het ware rekenen met taal. En dat heeft grote voordelen. Je doorbreekt een cirkel omdat je niet langer alle aspecten van taal ook met behulp van taal hoeft te beschrijven. Formaliseringen brengen een wetenschap altijd verder, en dat geldt bij uitstek voor de taalwetenschap, waar ze in de afgelopen tientallen jaren voor een grote sprong voorwaarts hebben gezorgd. Nadeel is dat formules en abstracties veel mensen afschrikken. Zeker als het gaat om iets dat ze nabij staat, en nabijer dan taal kan haast niet.

ontroerend, fraai of gênant

Al jaren verwonder ik me over de heftige gevoelens die je kunt oproepen alleen al door taal op te splitsen in iets simpels als vorm (bouwstenen en bouwprincipes) en inhoud (de betekenis van toevallige woorden en zinnen). De weerstand die daartegen bestaat geeft je soms het gevoel dat je een indecent voorstel doet. Terwijl toch niemand er meer moeite mee heeft dat de werking of de bouw van de bloedsomloop, het zenuwstelsel, het skelet etcetera afzonderlijk beschreven worden. Iedereen weet dat al die onderdelen samen ons overeind houden, "het menselijk lichaam" vormen. Voor de overzichtelijkheid is het vaak handig je te beperken tot een schematische voorstelling van bijvoorbeeld de bloedsomloop. Behalve misschien een doorgewinterde holist zal niemand het idee hebben dat zijn lichaam daarmee tekort wordt gedaan. Je weet best dat angst, schrik of heftige verliefdheid je hart nog steeds sneller zal doen kloppen. Zo is er natuurlijk ook geen sprake van dat een schematische voorstelling van zinsbouwprincipes afbreuk zou doen aan ons vermogen een mededeling ontroerend, fraai of gênant te vinden.

Afstand nemen van je eigen individuele geval geeft nu eenmaal een andere blik. Eentje die je bijvoorbeeld laat zien hoe ingenieus het menselijk lichaam in elkaar zit. Dat doet taal ook. En het aardige is dat je daarbij nog een stapje verder kunt gaan. Allereerst moet je natuurlijk individuele verschillen binnen je eigen taal tijdelijk opzij zetten: ook wie in Nederland met een zachte *g* praat, en iedereen die *liggen* zegt waar u *leggen* wilt horen en omgekeerd, zet het verbogen werkwoord in hoofdzinnen op de tweede positie. Dat fundament is voor iedereen gelijk. En die werkwoordspositie is natuurlijk maar een heel klein voorbeeldje. Er zijn altijd veel

meer overeenkomsten dan verschillen tussen de sprekers van een bepaalde taal. Maar daarnaast zijn er ook grote overeenkomsten tussen verschillende talen. Als het gaat om de bouwprincipes tenminste. Het zijn de woorden en klanken die ons het zicht daarop benemen.

typisch een Engelsman

Bij het leren van een vreemde taal gaat de meeste energie in eerste instantie ook zitten in het woordenlijsten stampen en uitspraak oefenen. Begrijpelijk en terecht: daar zitten de grote verschillen. En om begrepen te worden hoeft je grammatica niet altijd perfect te zijn. Neem een zinnetje als *Morgen we gaan naar zee.* Wie Nederlands als moedertaal heeft zal een dergelijke fout nooit maken, maar hij zal de mededeling wel altijd begrijpen. Wie zou het dan wel zo zeggen? Het is typisch een zinnetje dat afkomstig zou kunnen zijn van een Engelsman of een Amerikaan die redelijk Nederlands spreekt (het accent mag u er zelf bij bedenken). Hoe komt dat? Doordat het Engels niet onze werkwoord-op-de-tweede-positie-regel heeft. Het Engels heeft een andere regel, eentje die zowel Engelssprekenden die Nederlands willen leren als Nederlanders die Engels leren in verwarring brengt. De regel luidt eenvoudig dat in het Engels het onderwerp beslist op de positie vóór het verbogen werkwoord moet staan. Het resultaat van het toepassen van die regel zorgt voor de verwarring. Veel zinnen, zowel in het Nederlands als in het Engels beginnen met het onderwerp. En in alletwee de talen moet dan, om verschillende redenen, het verbogen werkwoord volgen. Want in het Engels staat het onderwerp nu eenmaal altijd vóór het werkwoord, en in het Nederlands moet het werkwoord op de tweede positie komen.

Nu heeft niemand zijn eigen taal op die manier geleerd. Geen ouder die tegen zijn kind zegt: "Denk erom Thomas, altijd je persoonsvorm op de tweede plaats zetten hoor", of "Well, Thomas, don't forget, first your subjects and then the finite verb". Welnee, Thomas heeft voordat hij dergelijke opdrachten zelfs maar zou kunnen begrijpen allang door hoe het in zijn taal zit. Onbewust wel te verstaan. En als hij later Engels of Nederlands leert gaat hij er zodra hij iets bekends hoort voor het gemak (en alweer: onbewust) maar even van uit dat het in die vreemde taal net zo zit als in zijn moedertaal. *Jan wil koffie 's morgens* wordt *John wants coffee in the morning* en vice versa. Makkelijk zat, denkt Thomas: ze doen het hier net als thuis.

gewoon, 1,2,3

Nog altijd vraag ik me af waarom ik in vredesnaam taalkunde heb moeten studeren om te horen hoe het echt zit met werkwoorden en onderwerpen in het Engels en Nederlands. Want wat een onderwerp en een werkwoord was had ik al op de lagere school geleerd. Waarom verschenen er dan op de middelbare school nooit zinnetjes op het bord waar posities in aangegeven werden? Gewoon, 1, 2, 3, et cetera. Nederlands en Engels onder elkaar. En dan vraag ik nog niet eens om bomen, die echt inzicht in de opbouw van zinnen kunnen geven. Die bijvoorbeeld ook dat gekke Frans, waar ze voortdurend het bijvoeglijk naamwoord achter, in plaats van gewoon vóór het zelfstandig naamwoord willen zetten, een stuk doorzichtiger hadden gemaakt: kwestie van een andere opsplitsing van een takje. Had ik meteen iets kunnen leren over de schoonheid en elegantie van onderliggende structuren.

Het nationale woordenexperiment

DOOR LIESBETH KOENEN

Gek is dat. Vroeger waren cryptogrammen moeilijk. Toen ik jong was werd er met eerbied gesproken over een buurman die ze oploste: "een héle intelligente man." Tegenwoordig zitten er in de lulligste radioprogramma's telefoonspelletjes waarbij de luisteraars een prijs kunnen verdienen met het oplossen van een cryptogram. Ook in televisiequizzes zie ik ze voorbij komen, en echt, al die kandidaten zijn er vaak verdomd knap in. Niet alleen in cryptogrammen trouwens. Je kan de televisie niet meer aanzetten of er is het een of andere taalspelletje bezig. Lingo, Boggle, Rad van Fortuin, Jackpot, Tien voor Taal, echt alle gezindten (hoe heet die quiz van de EO nou ook alweer, ze waren nota bene een van de eersten) doen eraan mee. Je moet je soms - oké, net iets te vaak - door een verschrikkelijke spelleider heenbijten, maar dat is de moeite waard, want al die spelletjes samen zijn bijzonder inzichtgevend.

Op de televisie loopt namelijk volgens mij een groot, lang psycholinguistisch experiment over woorden. En de kijkers thuis vormen de controlegroep: omdat zij mee moeten kunnen doen, moeten de spelletjes gebruik maken van een type kennis dat we allemaal gemeen hebben. En met woordkennis is dat het geval. We kennen natuurlijk niet allemaal dezelfde woorden, maar we delen wel de manier waarop ze in ons geheugen zitten. In die taalspelletjes wordt

EEN NOODKREET
MET VIER LETTERS
EN 'T BEGINT
MET EEN 'H'...!

voortdurend het bewijs geleverd dat de structuur van ons mentale woordenboek stukken praktischer is dan die van gewone dictionaires in boekvorm. Die zijn alleen met behulp van een nogal onnatuurlijk criterium te raadplegen: het alfabet. Terwijl wij in ons hoofd op alle mogelijke manieren kunnen zoeken. Op categorie, op klank, op betekenis, op pure vorm, op associatie. We hebben een netwerk waar voorlopig geen computerjongen of -meisje van durft te dromen.

De programmabedenkers zullen het niet zo in de gaten hebben, maar dat netwerk met al zijn toegangen is hun basismateriaal. En het aardige is dat ze, in hun verlangen de kijkers steeds weer iets nieuws te bieden, voor het oog van de wereld de grenzen en mogelijkheden van dat woordenweb aan het aftasten zijn. Zelfs zijn ze in staat er nieuwe draadjes bij te spinnen, of bestaande connecties te verstevigen. Want de bouwprincipes voor ons mentale woordenboek mogen dan voor iedereen gelijk zijn, het bouwen zelf gaat een leven lang door, en er zijn onderdelen die je speciaal kunt trainen. Door puzzelen bijvoorbeeld. Een tijdverdrijf waarbij het al gauw om gecompliceerde zoekactiviteiten gaat. Wie regelmatig eenvoudige kruiswoordpuzzels invult, raakt al snel getraind in het zoeken op betekenissen en categorieën, gecombineerd met het zoeken op vorm en klank. En dat alles met fabelachtige snelheid. Als ik u de betekenisomschrijving *tijdsaanduiding* geef, vertel dat het een woord van drie letters moet zijn, waarvan de tweede een *u* is, dan weet u zelfs zonder zo'n overzichtelijk kruiswoorddiagrammetje onmiddellijk dat de oplossing *uur* is. Alle kans dat u het een flauwe, doodgemakkelijke opgave vindt. Toch heeft u uit misschien wel honderdduizend woorden, op basis van een paar aanwijzingen, zonder merkbare moeite het enige goede gevonden.

Behalve met eenvoudige synoniemen (woord van zes letters voor *maar* is *echter*, *gaan* is *lopen*, *kamer* is *vertrek* et cetera) wordt er in puzzels veel met categorieën gewerkt: opgaven als *vogel* of *beroep*. Het aantal mogelijke goede antwoorden is dan heel groot, maar toch zijn we ook in dat geval in staat snel de weg te vinden, dikwijls met behulp van een paar al bekende letters en omdat we weten hoe lang het gezochte woord is. Blijkbaar is al die kennis op de een of andere manier beschikbaar. Woorden zitten dus in groepjes in ons hoofd: groepjes planten, dieren, maar ook categorieën als 'dingen die je kunt lezen', 'manieren waarop je je kunt voortbewegen', 'zoete etenswaren', 'kunstvormen', bij elk van die omschrijvingen kan iedereen spontaan een rijtje woorden opzeggen. Dat mag banaal klinken, maar het is werkelijk een grote prestatie, zeker als je ook nog bedenkt dat zo'n categorie vrijwel altijd een subcategorie van weer een of meer andere categorieën is, en tegelijkertijd zelf vaak ook weer een of meer subcategorieën bevat. Een manier om je voort te bewegen is bijvoorbeeld *rijden*, en daarbinnen vallen weer *autorijden*, *paardrijden*, *fietsen*. En ook die zijn weer op te splitsen: een vorm van fietsen is *wielrennen*. En om het helemaal ingewikkeld te maken zitten nogal wat woorden in verschillende (sub)categorieën: wielrennen bijvoorbeeld hoort zowel bij *rijden* als bij *sporten*.

En toch kan een minimale aanwijzing al genoeg zijn om precies bij de goede knoop in het woordenweb terecht te komen. Een bijzonder sterk geval zag ik een tijdje terug in Hans van der Togts *Rad van Fortuin*. De opgave was *beroep*. Een kandidaat zag alleen maar t....-.....t... en riep onmiddellijk uit: treinconducteur. Knap werk al hielp dat streepje een beetje mee, en had de meneer het geluk dat de eerste letter bekend was. Proefjes in het laboratorium hebben namelijk duidelijk gemaakt dat zodra we de beginklank van een woord horen, álle woorden

die met die klank beginnen eventjes 'geactiveerd' worden. Iemand hoort een *k* en prompt wordt elk woord dat met een *k* begint een flits van een seconde wakker gemaakt, klaargezet. Naarmate een woord verder uitgesproken wordt (het gaat echt om milliseconden), vallen er kandidaten af: bij *kap...* zijn *kantoor* en *karren* alweer afgevallen, maar *kapitaal* en *kapitein* staan nog klaar. En het gaat werkelijk om de beginklank. Daar kom je bijvoorbeeld achter door proefpersonen een plaatje te laten zien, en ze dan te vragen dat plaatje zo snel mogelijk te benoemen. Toon je een tafel, en laat je ze tegelijkertijd het woord *takel* horen dan zeggen ze sneller *tafel* dan wanneer je ze het woord *wafel* laat horen, dat toch ook erg op *tafel* lijkt. Enfin, wie wel eens een puzzel invult weet dat het hebben van de beginletter het halve werk is.

Het spelletje Lingo maakt gebruik van dat activeringsprincipe. Wie daar aan meedoet krijgt maar weinig aanwijzingen. Er moet zomaar in het wilde weg geraden worden naar een woord van vijf letters waarvan in eerste instantie alleen de eerste gegeven wordt. Dus je ziet bijvoorbeeld alleen een *s*, en dan zeg je *strak* of *sterk* of *sloop*. Stel dat het goede antwoord *stier* is en je hebt *sterk* gezegd, dan wordt aangegeven welke letters goed zijn en op de goede plaats staan (de *s* en de *t* in dit geval) en welke letters wel in het gezochte woord voorkomen, maar ergens anders thuishoren (hier: de *r* en de *e*). Het tempo waarin spelers het goede woord te pakken krijgen is vaak fenomenaal. En alleen maar met de vorm als 'ingang'.

Weer iets heel anders op taalspelletjesgebied zit in *Jackpot*. Daar wordt 'geassocieerd'. En ook dat doen we blijkbaar op dezelfde manier. Bij de woorden *rood*, *vuur* en *ladder*, denken de meeste mensen aan *brandweer*, en bij *bedekking*, *huis* en *rood* aan *dakpan*. Dit spelletje laat pas

goed zien hoe ingenieus verknoopt dat woordennetwerk in elkaar zit. Spelers krijgen maximaal acht 'associaties' om bij het goede woord te komen. En drie blijkt vaak al genoeg te zijn. *Gras, glad, gif* leidt tot *adder*, en *lotus, vuurwerk, eten* tot *Chinees*. En dat is voor iedereen te volgen. Eigenschappen ('rood'), uitdrukkingen (bij *blaar* bijvoorbeeld 'billen'), synoniemen (bij *adder* 'slang'): de associaties lopen langs vele wegen.

Ook cryptogrammen moeten vaak aan de hand van associaties opgelost worden. Maar het leuke van cryptogrammen is dat je ook nieuwe verbanden moet leggen. Verbindingen in het web die er nog niet waren. Het cryptogram is in zekere zin inderdaad het ultieme en ook lastigste taalspelletje. Zo'n beetje alle organisatieprincipes van het mentale woordenboek kunnen een rol spelen, maar je weet bij een opgave niet van tevoren welke van die principes je nodig hebt. Goede antwoorden kunnen bereikt worden via categorieën of synoniemen (een hele mooie vind ik altijd de oplossing *gier* voor 'vogelmest', waar 'vogel' een categorie is en 'mest' een synoniem van de omschrijving), via uitdrukkingen of andere betekenisassociaties (*tuinen* is het antwoord op 'erin lopen is het werk van hoveniers') en ook via de vorm die daarvoor vaak losgemaakt wordt van de betekenis. Net als bij kruiswoordpuzzels kom je daarbij soms oude bekenden tegen. Nogal wat woorden eindigen in het Nederlands op *-teren* of *-eren*. In de opgaven van Jan Meulendijks zie je daarom vaak de omschrijving 'zwart maken' (*verteren* is 'niet hier zwart maken') of 'prijzen' ('artikelen juist prijzen' is *goederen*). Het feit dat aan een vorm meer betekenissen kunnen vastzitten is ook heel bruikbaar. Een 'gezonder beroep' is bijvoorbeeld *fitter*, en 'opnieuw op de been' *weerstaan*.

Wie niet ziet hoe cryptogrammen 'werken', maar dat toch wil weten, moet het boekje *Cryptogrammatica* van puzzelwoordenboekenmaker Dr. Verschuyl (in het dagelijks leven professor Verkuyl geheten) maar eens lezen. Daarin worden de belangrijkste typen opgaven en antwoorden op een rijtje gezet. En weten hoe het werkt helpt echt. Mijn ervaring is dat je kunt leren cryptogrammen op te lossen, en te zien aan al die televisiespelletjes waar ze tegenwoordig in zitten, weet de halve Nederlandse bevolking inmiddels ook hoe het moet. Zouden we toch slimmer worden van televisie?

FA. WURM
BOEKHANDEL
IK ZOU ZEGGEN: KOOP DIT!
KUNT U NIET LEZEN....?!
LEES DIT!

Lees dit!

DOOR BAS DEN HOND

Het zou me goed uitkomen als u dit stuk las. Want dan kwam u iets te weten over de vele manieren – er zijn er nu al twee langsgekomen – om iemand iets te laten doen dat u graag wilt.

Katholieken moeten het me maar niet kwalijk nemen, maar als er één taal is waarin je een rijkdom aan directieven verwacht is het toch wel die van de paus. Toch is dat niet de reden dat Rodie Risselada haar onderzoek naar gebiedende wijzen en daaraan verwante uitdrukkingen helemaal op het Latijn richtte.
En het is zelfs niet eens waar: "Iedere taal heeft in grote lijnen dezelfde constructies om een bevel, advies of verzoek uit te drukken, er liggen altijd dezelfde pragmatische principes aan ten grondslag. Ze verschillen wel in welke constructies gebruikelijk zijn geworden."

Potin ut pergas legere? Is het mogelijk dat u doorgaat met lezen?' In het Nederlands klinkt het beleefd genoeg, maar de Latijnse constructie die letterlijk hetzelfde weergeeft, zie je niet vaak. En waar je hem ziet, drukt hij ongeduld uit: is het misschien mogelijk dat dit stukje nog een keer uitgelezen wordt, ja?

Dat je hem niet vaak zag in het Latijn weet Risselada zeker. Als je de potin–directief tien keer bent tegengekomen op de CD met Latijnse teksten waarover de universiteit van Amsterdam beschikt, hoef je niet verder te zoeken: meer Latijn is er niet. Als je tenminste even afziet van het naijlende gebruik van deze dode taal in wetenschappelijk discours in de vorige eeuw, of in Vaticaanse acten en encyclieken.
Die volledigheid is een van de voordelen die het heeft om directieven juist in het Latijn te onderzoeken. Een andere reden voor Risselada was, dat dit binnen levende talen goed onderzochte verschijnsel in de studie van de klassieke talen nogal onderbelicht is gebleven. De opvattingen over directieven in het Latijn weerspiegelen nu nog het onder classici traditionele respect voor de grammatica: het Latijn heeft voor bevelen een gebiedende wijs; ergo, die gebruik je voor bevelen.

Vergeet het maar. Een niet nieuwe, maar nu ook vanuit het Latijn stevig onderbouwde conclusie uit het proefschrift is, dat wie een tekst analyseert en daarbij uitsluitend uitgaat van het zinstype dat hij tegenkomt, heel vaak op het verkeerde been wordt gezet. Zo stelt de gebiedende wijs aan het begin van deze alinea eerder een feit vast dan dat de lezer iets moet gaan doen of laten. Een vragende zin kan dat ook doen, terwijl een gewone stellende zin een allersterkst verbod kan neerzetten: DAT DOE JIJ NIET!

Directieven moet je dan ook niet onderzoeken met de grammatica maar met de inhoud als uitgangspunt. Als voorbereiding op het doornemen van die CD onderzocht Risselada zeshonderd pagina's in een kleiner corpus in boekvorm. Uit de brieven, verhandelingen en co-

medies – die laatste waren natuurlijk belangrijk vanwege de spreektaal – haalde ze alle uitdrukkingen die er kennelijk toe moesten leiden dat een ander iets zou doen of laten.
Ongeveer de helft daarvan was een gebiedende wijs of een aanvoegende wijs, beide tamelijk rechtstreekse manieren om door de werkwoordsvorm een bevel uit te drukken. Dat was vroeger in het Nederlands net zo: het kookboek, nu een van de weinige plaatsen waar je zonder schroom bevelen kunt geven (kneed het deeg) was vroeger een broedplaats van conjunctieven (men neme een ei).
De andere helft bestond dus uit andere constructies. Dat kunnen zinnen zijn met een signaalwoord erin: *quaso*, 'alsjeblieft', of *sis*, een afkorting voor *si fis*, 'als je wilt'. Of zinnen met enige omhaal, van het genre 'zoudt u zo goed willen zijn dat', waarmee dus de spreker alleen indirect liet merken dat er hier verordonneerd werd.

Ho even. Dat een bevel zonder gebiedende wijs een indirecte vorm van taalgebruik is, bestrijdt Risselada in haar proefschrift. Dergelijke constructies worden in de praktijk als tamelijk directe bevelen of verzoeken opgevat. En verheven tot wetenschappelijk principe is het de praktijk – die dan deftig *de pragmatiek* heet – die uitmaakt wat direct is en wat omslachtig.
In 'Kun je mij het zout geven?' is de beleefde constructie bij voorbeeld zo versleten dat het al lang als een mild soort opdracht wordt opgevat. Een direct bevel 'Geef mij het zout' wordt echt niet gegeven om het zoutvaatje meer vaart te verschaffen, maar om de aangesprokene te kleineren – en dat is dan juist wel een indirect gebruik van taal.

Verdiep je in zoiets eenvoudigs als een opdracht, en je komt erachter waarom computers zo

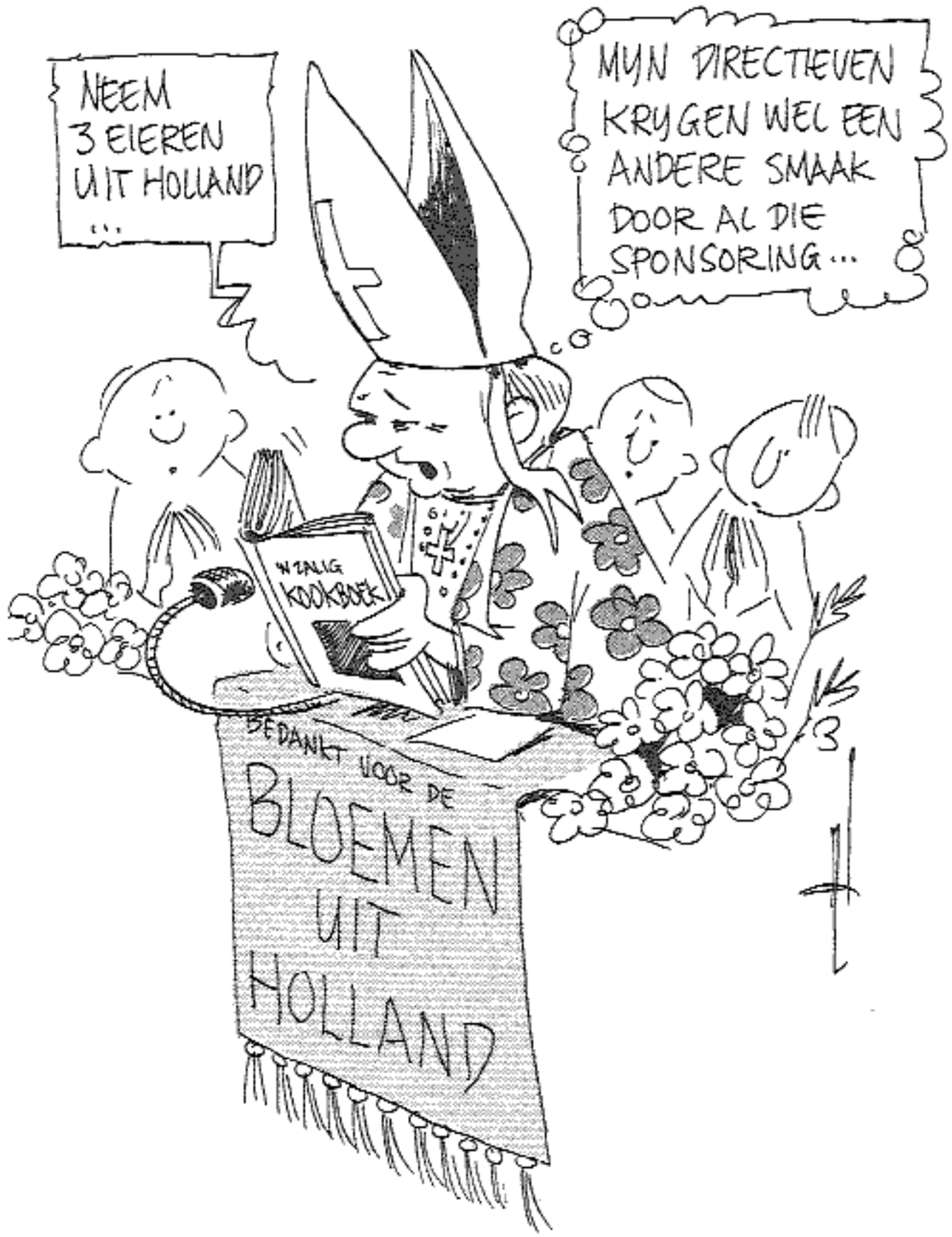
NEEM 3 EIEREN UIT HOLLAND ...
MYN DIRECTIEVEN KRYGEN WEL EEN ANDERE SMAAK DOOR AL DIE SPONSORING...
W ZALIG KOOKBOEK
BEDANKT VOOR DE BLOEMEN UIT HOLLAND

ongelooflijk veel moeite hebben met het begrijpen van menselijke taal. Het is te sociaal, te menselijk.
Risselada: "Taal is niet alleen bedoeld om dingen te beschrijven. Mensen dóen iets als ze taal gebruiken. En in dit geval is wat ze doen, het handelen van de hoorder beïnvloeden."
En de verscheidenheid van methoden die mensen daarvoor in stelling kunnen brengen is groot. Naast de rechtstreekse opdrachten, of ze nu in de gebiedende wijs, in een gewone zin of in een vraagzin staan, is er *het metadirectief.* Dat is een bevel waarachter zich een ander bevel verschuilt: Na 'Pas op dat het niet valt' hoeft iemand die vervolgens toch het Wedgewood aan stukken laat gaan, zich niet vrij te pleiten met: 'Maar ik paste toch op?' Het is het resultaat dat telt, niet het werkwoord dat hier in de gebiedende wijs stond.
En taal zou geen echte taal zijn als ze zich niet met het grootste gemak in de staart beet. Een belangrijke groep directieven is dan ook de *taalhandelingsuitdrukking,* waarin bij voorbeeld een advies alleen maar een advies wordt doordat de spreker zegt dat het een advies is:

Ik raad u aan, dit allemaal nog eens rustig over te lezen.

Vereniging van wetenschapsjounalisten in Nederland

Onstaan, samenstelling en doelstelling

De Vereniging van Wetenschapsjournalisten in Nederland werd september 1985 opgericht. De vereniging kwam voort uit de sectie Wetenschapsjournalisten van de NVJ, een sectie, die bij de oprichting van de VWN werd opgeheven. Daardoor was voor wetenschapsjournalisten, die een organisatievorm willen om contacten te leggen en of te verstevigen of informatie willen uitwisselen, de noodzaak om daartoe lid te worden van de NVJ, verdwenen. Zowel NVJ-leden als niet-NVJ-leden kunnen lid worden van de Vereniging voor Wetenschapsjournalisten.

De VWN is echter geen belangenbehartigingsvereniging. Weliswaar kunnen de leden terecht voor collegiale zakelijke adviezen en neemt de VWN een standpunt in ten aanzien van de tarieven van free lance journalisten, maar het eerste doel is de verbetering van de kwaliteit van de wetenschapsjournalistiek. Daartoe komen de leden circa acht maal per jaar bijeen. Vier keer wordt een bezoek aan een onderzoeksinstelling of onderzoeksdivisie van een bedrijf gebracht en vier keer is er een discussiebijeenkomst op een centrale plek in Nederland. Hiervoor wordt altijd een inleider uitgenodigd, die zo mogelijk een aktueel thema belicht. Vervolgens is er een informeel samenzijn met tijd en gelegenheid voor kontakten tussen de leden.

Internationale kontakten
De VWN is aangesloten bij de Europese Associatie van Wetenschapsjournalisten. Hierdoor bestaat er voor de leden regelmatig de mogelijkheid om in te schrijven voor een bezoek aan het buitenland met als doel het schrijven over wetenschappelijke ontwikkelingen daar.

Leden
De Vereniging heeft een ruim 150 leden, die verdeeld zijn in twee categorieën. De A-leden zijn allen journalist; de B-leden zijn over het algemeen als voorlichter verbonden aan een wetenschappelijke instelling of belast met wetenschappelijke voorlichting bij een onderneming of ministerie.
Aangezien de wetenschapsjournalistiek in Nederland voor een zeer groot deel wordt verzorgd door freelancers, is ook binnen de VWN- een groot aantal A- leden zelfstandig journalist. Dit betekent dat het grootste deel van hun tijd besteden aan wetenschapsjournalistiek en daar ook hun inkomen aan ontlenen.

Adressenlijst
Alle leden komen op een adressenlijst, die wordt gestuurd naar bedrijven en instellingen, die interessant zijn voor wetenschapsjournalisten.